

the protection of the individual rights in criminal proceedings, problematic issues regarding the protection of the rights, freedoms and legitimate interests of the victim in criminal proceedings remained unsolved. Based on this, the study was carried out and an assessment of specific shortcomings, gaps and inconsistencies in the provisions of the current criminal procedural legislation of Ukraine have been made. As a result, specific proposals and recommendations on its improvement are provided in terms of ensuring and implementing the protection of the rights, freedoms and legal interests at the pre-trial investigation stage, as well as of other participants in criminal proceedings, whose interests adjoin in the criminal process. It is concluded that such changes will increase the effectiveness of the overall pre-trial investigation and trial, the adoption of legal decisions and ensure the rights of all participants in the criminal process especially the victims. All mentioned aspects are reflected in the study.

Keywords: investigator, prosecutor, investigating judge, novelties, pre-trial investigation, criminal proceedings, protection, rights of the victim, international acts, ensuring the right to defense, implementation of the law, defense attorney, lawyer, improvement, proposals, recommendations.

УДК 343.265

Г. В. Плахотник

УМОВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК І ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО ТРЬОХ РОКІВ

Статтю присвячено умовам звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Цей вид звільнення від відбування покарання є умовним тоді, коли передумовою звільнення від відбування покарання є обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Розкрито зміст семи вимог для остаточного звільнення жінки від відбування покарання. Сприятливі кримінально-правові наслідки настають у випадку виконання всіх семи вимог.

Ключові слова: звільнення від відбування покарання, умова звільнення, сприятливі кримінально-правові наслідки, несприятливі кримінально-правові наслідки.

Постановка проблеми. Під поняттям «умова звільнення» (від кримінальної відповідальності або від покарання) у кримінально-правовій науці традиційно розуміється сукупність вимог, які встановлюються законом або правозастосовним актом суду щодо подальшої поведінки звільненої особи [1, с. 356; 2, с. 107]. Іншими словами, умова звільнення – це вимоги до поведінки особи, які вона повинна виконати після її звільнення. Однак в актах судової влади це поняття інколи наповнюється й іншим змістом. Наприклад, у п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання й заміну невідбутої частини покарання більш м'яким» Верховний Суд називає умовами звільнення доведеність певного юридичного факту, пов'язаного з виправленням або постановки особи на шлях до такого виправлення [3]. В абзаці 3 п. 2 постанови «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності»

Пленум визначає, що «Умовою звільнення особи від кримінальної відповідальності є вчинення нею певного умисного злочину...» [4]. Цілком очевидно, що в таких випадках ми стикаємося з підміною понять: умовою називаються ті явища об'єктивної дійсності, які вже визначені законом і судовою практикою як передумова або підстава звільнення від кримінальної відповідальності або від покарання. Ці та інші аспекти свідчать про *актуальність* обраної теми статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий аналіз проблем покарання та звільнення від його відбування здійснювали такі вчені, як М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, І. Г. Богатирьов, І. М. Гальперін, О. П. Горох, В. К. Гришук, О. О. Дудоров, О. О. Книженко, Г. А. Кригер, В. А. Ломака, А. А. Музика, В. О. Навроцький, Є. О. Письменський, Ю. А. Пономаренко, А. В. Савченко, М. І. Хавронюк, П. В. Хряпінський та інші. Проте низка проблем, що стосуються умов звільнення від відбування покарання вагітних жінок та жінок, що мають дітей віком до трьох років, серед яких і винесене в назву цієї статті, залишають не лише не вирішеними, а й досі не поставленими.

Формування цілей. Метою цієї статті є вивчення встановлених законодавством вимог щодо поведінки жінки, *звільненої від відбування покарання* у зв'язку з вагітністю або народженням дитини, тобто вимог, які висуваються до жінки після її звільнення.

Виклад основного матеріалу. За чинним законодавством жінка може бути звільнена від відбування чотирьох видів покарання. Зокрема, відповідно до ст. 83 КК України вона може бути звільнена від відбування обмеження волі або позбавлення волі на певний строк; відповідно до ч. 3 ст. 37 КВК – від громадських робіт; відповідно до ч. 6 ст. 42 того ж Кодексу – від виправних робіт. До того ж звертає на себе увагу той факт, що лише в ст. 83 КК України встановлені вимоги до поведінки жінки, звільненої від відбування покарання. Тоді як у ст. 37 та 42 КВК такі вимоги не встановлені. З урахуванням цього можна зробити висновок, що *de lege lato* цей вид звільнення від відбування покарання за критерієм умовності має два різновиди. У тих випадках, коли передумовою звільнення є відбування покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк він є умовним, а у випадках, коли такою передумовою є громадські або виправні роботи – безумовним.

Такі вимоги встановлені ч.ч. 5 і 6 ст. 83 КК України. Зокрема, відповідно до ч. 5 названої статті встановлено шість негативних вимог, які полягають у тому, що звільнена від покарання жінка не повинна: відмовитися від дитини; передати дитину в дитячий будинок; зникнути з місця проживання; ухилятися від виховання дитини; ухилятися від догляду за дитиною; систематично вчиняти правопорушення, що потягли за собою адміністративні стягнення й свідчать про небажання стати на шлях виправлення. Крім того, згідно з ч. 6 цієї ж статті звільнена від відбування покарання жінка не повинна вчинити нового злочину. Отже, загалом закон

установлює сім негативних вимог, тобто описує сім видів поведінки (діянь) від яких жінка, звільнена від відбування покарання, має утриматися.

Умовою звільнення жінки від відбування покарання на підставі ст. 83 треба вважати виконання нею всієї сукупності (усіх семи), установлених ч.ч. 5 і 6 ст. 83 КК негативних вимог протягом визначеного відповідно до ч. 1 цієї ж статті часу. Розкриємо зміст кожної із семи заборон.

Першою із цих вимог є заборона жінці на відмову від дитини. За загальним правилом відмова батьків від дитини є неправозгідною, суперечить моральним засадам суспільства і у зв'язку з цим заборонена ч. 3 ст. 155 Сімейного кодексу України. Єдиний виняток становлять ситуації, коли батьки можуть відмовитися від дитини, не забравши її з пологового будинку. Відповідно до ч. 3 ст. 143 Сімейного кодексу України дитина може бути залишена батьками в пологовому будинку або в іншому закладі охорони здоров'я, якщо вона має істотні вади фізичного і (або) психічного розвитку, а також за наявності інших обставин, що мають істотне значення.

Безумовно, визначене регуляторним сімейним законодавством право жінки відмовитися від дитини, не забравши її з пологового будинку, не може бути заперечене чи скасоване охоронним кримінальним законодавством. Однак таке законодавство цілком може встановлювати ризики для жінки (у виді несприятливих кримінально-правових наслідків) реалізації нею права на відмову. Тобто навіть якщо в разі наявності в дитини істотних вад фізичного або психічного розвитку або за наявності інших обставин, що мають істотне значення, жінка реалізує своє передбачене ч. 3 ст. 143 СК України право не забрати дитину з пологового будинку, вона повинна розуміти, що здійснює це на власний ризик, зі свідомим прийняттям на себе усіх негативних правових наслідків такого вчинку.

Другою вимогою є заборона жінці на передачу дитини до дитячого будинку. За загальним правилом батьки дитини мають право передавати її на виховання фізичним та юридичним особам (ч. 2 ст. 151 Сімейного кодексу України). Установивши в ч. 5 ст. 83 КК України вимогу до жінки, звільненої від відбування покарання, не передавати свою дитину до дитячого будинку, законодавець тим самим сформулював виняток з цього правила. Для таких жінок передача дитини до дитячого будинку забороняється під загрозою настання несприятливих кримінально-правових наслідків звільнення від покарання.

Дитячий будинок – це навчальний заклад, який забезпечує розвиток, виховання, навчання та соціальну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дошкільного та шкільного віку [5]. До дитячих будинків приймаються діти віком від трьох років до здобуття базової чи повної загальної середньої освіти, а в разі необхідності – до повноліття (п. 1.3 того ж Положення). Від дитячих будинків (у власному розумінні цього терміна) треба відрізнити дитячі будинки сімейного типу, які становлять собою окрему сім'ю, що створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває в шлюбі, що бере на виховання та спільне проживання не менш як п'ять дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [6].

Крім дитячих будинків в Україні існують також і будинки дитини, які є комунальними закладами охорони здоров'я для медико-соціального захисту дітей-сиріт, дітей, які залишилися без піклування батьків, а також дітей з вадами фізичного та розумового розвитку [див. 7]. До таких будинків приймаються серед іншого діти, покинуті в пологовому будинку чи іншому закладі охорони здоров'я, підкинуті, знайдені, батьки яких визнані безвісно відсутніми та інше.

З огляду на те, що діти віком до трьох років направляються саме до будинку дитини, а не до дитячого будинку (зокрема й сімейного типу), варто звернути увагу на неточність формулювання в ч. 5 ст. 83 КК України, якою передбачено правові наслідки передачі жінкою дитини тільки до дитячого будинку. Натомість у переважній більшості випадків така дитина передаватиметься саме до будинку дитини. Хоча не можна виключати й можливості того, що через незнання відмінностей між дитячим будинком та будинком дитини жінка віддасть (залишить, підкине тощо) до дитячого будинку. Тому з урахуванням положень чинного регуляторного законодавства в частині улаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, вважаю за доцільне запропонувати замінити у вказаній частині слова «передала її у дитячий будинок» словами «передала її до будинку дитини або до дитячого будинку».

По-третє, жінка зобов'язана не зникнути з місця проживання. Відповідно до ч. 1 ст. 33 Конституції України кожен має право на вільний вибір місця проживання, крім випадків, установлених законом. Під місцем проживання розуміється «житло, розташоване на території адміністративно-територіальної одиниці, у якому особа проживає, а також спеціальні установи, заклади соціального обслуговування та соціального захисту, військові частини» (абз. 5 ст. 3) [8]. При цьому від місця проживання закон відмежовує місце перебування особи, а саме адміністративно-територіальну одиницю, на території якої така особа проживає більше шести місяців на рік (абз. 4 тієї ж статті). Свобода ж пересування – це право особи вільно та безперешкодно за своїм бажанням переміщатися по території України в будь-якому напрямку, у будь-який спосіб, у будь-який час, за винятком обмежень, які встановлюються законом (абз. 2 цієї ж статті).

Обов'язок жінки не зникнути з місця проживання означає, за загальним правилом, її постійне проживання в одному й тому ж самому місці проживання. Проте цей обов'язок не обмежує право жінки на свободу пересування, а саме – не виключає можливості мандрівок, інших тимчасових випадків залишення постійного місця проживання тощо, оскільки такої жінці не заборонено вільно пересуватися по території України. Більше того в разі потреби вона може змінити своє й дитини місце проживання, проте з обов'язковим повідомленням про це органу з питань пробації, що здійснює нагляд за її поведінкою.

По-четверте, жінка зобов'язана не ухилятися від виховання дитини. Відповідно до ст. 150 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про стан її здоров'я, фізичний, духовний та

моральний розвиток. Поняття «виховання» у фаховій літературі розглядається у двох аспектах. У соціальному аспекті – це передача накопичуваного досвіду старших поколінь молодшому, де під досвідом розуміється духовна спадщина людства, створена в процесі його розвитку, а саме: відомі людям знання, уміння, способи мислення, правові, моральні норми і т.д.тощо. У педагогічному аспекті виховання – це спеціальна діяльність педагогів, процес цілеспрямованого формування особистості, що передбачає систему організованих засобів впливу на виховуваного [9].

Вочевидь, коли Сімейний кодекс України покладає на батьків обов'язок виховувати дитину, а КК України пов'язує з виконанням цього обов'язку умову звільнення засудженої від покарання, в обох цих випадках законодавець мав на увазі тільки перший аспект розуміння процесу виховання. Це так зване загальне широке виховання дитини, у якому зрештою можуть брати участь не тільки батьки, а й інші особи, а також установи.

Четверта вимога, якої жінка має дотримуватися під час іспитового строку це є участь у вихованні дитини в душі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї та родини, свого народу, своєї Батьківщини. Тому порушенням цієї вимоги треба вважати як ухилення жінки від будь-якої участі у вихованні дитини, так і її виховання в іншому душі.

По-п'яте, жінка зобов'язана не ухилятися від догляду за дитиною. Розуміння змісту обов'язку доглядати за дитиною ускладнене тим, що СК України не лише не визначає змісту поняття догляду, а й не встановлює безпосередньо обов'язку батьків здійснювати його. Хоча деякі положення, що дають підставу для висновку про наявність у батьків не лише морального, а й юридичного обов'язку здійснювати догляд за дитиною, у СК усе ж такі містяться. В абз. 2 ч. 2 ст. 3 СК передбачено, що «подружжя вважається сім'єю й тоді, коли дружина та чоловік *у зв'язку з ... необхідністю догляду за ... дітьми ... не проживають спільно*» і таке інше. На наш погляд, цього цілком достатньо для того, щоб констатувати, що батьки дитини (зокрема й мати, звільнена від відбування покарання) зобов'язані забезпечувати догляд за дитиною.

По-шосте, жінка зобов'язана не вчиняти систематично правопорушень, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про небажання стати на шлях виправлення. Звертає на себе увагу той факт, що ця вимога сформульована ідентично до однієї з вимог, що висуваються до особи, звільненої від відбування покарання з випробування (ст. 75, 79 КК України). Однакове законодавче формулювання дає нам підставу для висновку про однакову змістовну наповненість цих аналогічних положень закону. З огляду на це під систематичним вчиненням правопорушень, що потягли адміністративні стягнення, варто розуміти вчинення таких правопорушень три і більше разів (п. 10) [10]. На відміну від кримінального законодавства України вітчизняне законодавство про адміністративні правопорушення не повністю кодифіковане й адміністративні проступки містяться окрім КпАП України і в деяких інших законах. Наприклад, розділ XVIII Митного кодексу України передбачає адміністративну

відповідальність за порушення митних правил [11]; глава 11 Податкового кодексу України хоч і передбачає так звану «фінансову» відповідальність за порушення податкового законодавства, але за своєю юридичною природою ця відповідальність є адміністративною [12] тощо. Отже, під систематичним учиненням адміністративних правопорушень треба розуміти вчинення трьох чи більше проступків, відповідальність за які передбачена як КпАП України, так і іншими законами.

КК України вимагає, щоб ці адміністративні правопорушення потягли за собою адміністративні стягнення (у множинні!). Це означає, що кожне з цих правопорушень має потягнути адміністративне стягнення і в числі цих правопорушень не можуть бути враховані ті, за які особа не була притягнута до адміністративної відповідальності.

КК України жодним чином не визначає якими за своїми властивостями мають бути ці адміністративні правопорушення. Це дає підставу багатьом криміналістам уважати, що такі правопорушення можуть бути будь-якими як за характером і ступенем своєї суспільної шкідливості, так і за формою вини та іншими ознаками. Проте, на наш погляд, з таким судженням не можна погодитися. Треба звернути увагу на положення ч. 5 ст. 83 КК України відповідно до якої від жінки вимагається не просто не вчиняти систематично адміністративних правопорушень, які потягли за собою адміністративні стягнення, а не вчиняти саме таких правопорушень, які *свідчать про її небажання стати на шлях виправлення*. Думається, що законодавець недарма включив ці слова до Кодексу й вони несуть своє смислове навантаження. Інакше кажучи, з цими словами і без них норма, закріплена в ч. 5 ст. 83 КК України, мала б різний зміст. Тому одним із завдань науки кримінального права мало б бути встановлення змістовного навантаження цих слів як у ч. 5 ст. 83 КК України, так і в ч. 2 ст. 78 КК України.

На нашу думку, таке змістовне навантаження полягає в тому, що включаючи ці слова до Кодексу, законодавець мав на увазі, що порушенням умов звільнення буде систематичне вчинення не будь-якого набору з трьох адміністративних правопорушень, а тільки вчинення таких, які за характером своєї суспільної шкідливості подібні до характеру суспільної небезпечності того злочину, від відбування покарання за яких особа була звільнена.

Нарешті, по-сьоме, жінка звільнена від відбування покарання під час іспитового строку не повинна вчинити нового злочину. Ця вимога до її поведінки встановлена в ч. 6 ст. 83 КК України під загрозою того, що в разі вчинення нового злочину особі буде обов'язково й безумовно призначене покарання за правилами сукупності вироків.

При цьому закон жодним чином не обмежує вид злочину, не вчинення якого є умовою звільнення. У зв'язку з цим це може бути злочин будь-якої категорії тяжкості (ст. 12 КК України); він може бути як умисним (ст. 24 КК України), так і необережним (ст. 25 КК України); він може бути як закінченим (ч. 1 ст. 13 КК України), так і готуванням до злочину (ст. 14 КК України) або замахом на злочин (ст. 15 КК України); учиненим як одноособово, так і в співучасті (ст. 26-31 КК України); він може бути

передбачений будь-якою статтею Особливої частини КК України. Зрештою це може бути й учинення не тільки одного нового злочину, а й повторності нових злочинів (ст. 32 КК України), або їх сукупності (ст. 33 КК України).

Закон лише вимагає, щоб цей новий злочин був учинений «у період звільнення від відбування покарання». З урахуванням того, що відповідно до ч. 3 ст. 4 КК України часом учинення злочину визнається час учинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальності дії чи бездіяльності, указана вимога означає, що саме під час цього так званого «іспитового строку» і має бути вчинене відповідне суспільно небезпечне діяння особи. Тому в більшості випадків (при вчиненні одноособово простих одиничних закінчених злочинів з формальним або матеріальним складом) питання визначення часу їх вчинення не матиме особливої актуальності. Такий злочин уважатиметься вчиненим жінкою під час іспитового строку тоді, коли у вказаний період нею буде вчинене передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, незалежно від часу й факту настання його суспільно небезпечних наслідків.

Більш складним і неоднозначно вирішуваним це питання стає у випадках учинення триваючих і продовжуваних злочинів, а також злочинів, вчинених у співучасті. Погоджуємося з позицією Ю. А. Пономаренка, який вважає, що часом учинення триваючого злочину є момент початку так званого «злочинного стану особи», у якому полягає цей злочин; продовжуваного злочину – момент учинення останнього з юридично тотожних діянь, що охоплюється умислом особи; злочином, учиненим у співучасті – момент учинення власного суспільно небезпечного діяння кожним співучасником, незалежно від часу вчинення діяння виконавцем [13, с. 133-134]. При такому підході злочини треба вважати вчиненими під час іспитового строку в таких випадках.

По-перше, якщо такий злочин є триваючим, то його треба визнавати вчиненим під час іспитового строку лише у випадках, якщо «злочинний стан» жінки розпочався під час цього строку. Якщо ж такий стан почався ще до звільнення її від відбування покарання, зокрема, можливо, ще й до моменту вчинення злочину, за який вона була засуджена, і триває ще й під час іспитового строку, то такий злочин не можна вважати вчиненим в період іспитового строку, а отже – не можна вважати порушенням умов звільнення.

По-друге, якщо жінка вчиняє продовжуваний злочин, то його потрібно вважати вчиненим під час іспитового строку лише тоді, коли у вказаний період нею було вчинене останнє з юридично тотожних діянь, які складають цей злочин, незалежно від того чи в цей же період, чи ще до його початку були вчинені інші з таких діянь. Якщо ж учинення продовжуваного злочину було почате жінкою під час іспитового строку, але останнє з діянь, що його складають, було вчинене вже після його закінчення, такий злочин не може вважатися порушенням умов звільнення.

По-третє, якщо жінка є організатором, підбурювачем або пособником злочину, учинюваного іншою особою (особами), то порушенням умов звільнення варто визнавати тільки вчинення нею під час іспитового строку того діяння, у якому полягає її співучасницька роль, незалежно від того, чи

під час цього ж строку, чи вже після його завершення вчинив своє суспільно небезпечне діяння виконавець цього злочину. Якщо ж лише виконавець діяв під час іспитового строку, а співчасницьке діяння жінки було вчинене ще до його початку, або після його завершення, то в таких випадках злочин учинено жінкою не під час іспитового строку. Факт учинення жінкою нового злочину має бути встановлений на підставі обвинувального вироку суду, яким вона засуджується за його вчинення. І цим само вироком суд призначає покарання за нововчинений злочин та визначає остаточне покарання за сукупністю злочинів.

Висновки. Умовою остаточного звільнення жінки від відбування покарання є виконання одночасно всіх семи встановлених вимог. Тільки в такому разі відповідно до закону настають сприятливі кримінально-правові наслідки спливу іспитового строку. Невиконання хоча б однієї з них свідчить про невиконання умови загалом і тягне негативні кримінально-правові наслідки. При цьому жодні інші вимоги щодо поведінки жінки під час іспитового строку, від виконання або невиконання яких залежали б кримінально-правові наслідки її звільнення, не можуть бути включені до умови звільнення.

Використані джерела:

1. Баулін Ю. В. Вибрані праці. Харків: Право, 2013. 928 с.
2. Письменський Є. О. Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України. Луганськ: РВВЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. 728 с.
3. Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання й заміну невідбутої частини покарання більш м'яким: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 року № 2. *Вісник Верховного Суду України*. 2002. № 3.
4. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 12. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 1.
5. Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Міністерства соціальної політики України від 10 вересня 2012 року № 995/557. *Офіційний вісник України*. 2012. № 76. Ст. 3087.
6. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року № 564. *Офіційний вісник України*. 2002. № 18. Ст. 925.
7. Типове положення про будинок дитини. Затверджене наказом МОЗ України № 123 від 18.05.1998. Зареєстровано в Міністерстві юстиції 09.06.1998 № 372/ 2812. *Офіційний вісник України*. 1998. № 23. Ст. 866.
8. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 року № 1382-IV. *Голос України*. 2004. 27 січня (№ 15).
9. Маценко Л. М. Теорія й методика виховання: навчально-методичний посібник. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування, 2012. 223 с.

10. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 року № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 1.

11. Митний кодекс України від 13 березня 2013 року № 4495-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. Ст. 1175.

12. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92. Ст. 3248.

13. Пономаренко Ю.А. Чинність і дія кримінального закону в часі. Київ: Атіка, 2005. 288 с.

Стаття надійшла до редколегії 17.10.2018

Плахотник А. В. Условия освобождения от отбывания наказания беременных женщин и женщин, которые имеют детей возрастом до трех лет

Статья посвящена условиям освобождения от отбывания наказания беременных женщин и женщин, которые имеют детей возрастом до трех лет. Этот вид освобождения от наказания является условным тогда, когда предпосылкой освобождения от отбывания наказания является ограничение свободы или лишения свободы на определенный срок. Раскрыто содержание семи требований для окончательного освобождения женщины от отбывания наказания. Благоприятные уголовно-правовые последствия наступают в случае выполнения всех семи требований.

Ключевые слова: освобождение от отбывания наказания, условие освобождения, благоприятные уголовно-правовые последствия, неблагоприятные уголовно-правовые последствия.

Plakhotnyk H. Conditions of the Discharge of Pregnant Women and Women with Children under Three Years of Age from Serving Punishment

The article is devoted to the conditions for the exemption from serving punishment for pregnant women and women who have children under the age of three. The condition for exemption from serving punishment is the requirements for the behavior of the person who must perform it after its exemption. It is emphasized that in the acts of the judiciary, in contrast to scientific approaches, this concept is sometimes filled with another meaning, in which there is a substitution of concepts when the condition is called those phenomena of objective reality, which are already defined by law and judicial practice as a premise or basis release from criminal responsibility or from punishment.

This type of exemption from serving punishment has two varieties under the criterion of conditionality. In cases where the precondition for exemption is to serve a sentence in the form of restraint of liberty or term imprisonment, it is conditional, and in cases where such precondition is public or corrective labor – unconditional.

The first of these requirements is the prohibition of a woman to abandon the child. The second requirement is to ban a woman from transferring a child to an orphanage. Thirdly, the woman is obliged not to disappear from the place of residence. Fourthly, the woman is obliged not to shy away from the child's upbringing. Fifthly, the woman is obliged not to avoid taking care of the child. Sixth, the woman is obliged not to systematically commit offenses that resulted in administrative penalties and indicate a reluctance to go to the path of correction. Finally, seventhly, a woman released from serving a sentence during the probationary period should not commit a new offense.

The condition for the final exemption from serving punishment of a woman is the simultaneous execution of all seven prescribed requirements. Only in this case, in accordance with the law, there are favorable criminal consequences of the expiry of the probationary period. Failure to at least one of them testifies to non-fulfillment of the conditions in general and involves negative criminal consequences. However, no other requirements regarding the conduct of a woman during the probationary period, the execution or non-execution of which would depend on the criminal consequences of her dismissal, can not be included in the condition of dismissal.

Keywords: exemption from serving punishment, condition of exemption from serving punishment, favorable criminal consequences, adverse criminal consequences.

УДК 343.71

К. В. Шахова

ОМАНА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ОСОБОЮ ПРО ВЧИНЕННЯ СТАТЕВОГО ЗЛОЧИНУ СТОСОВНО НЕЇ – ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

У статті розглянуто проблематику протидії злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, зокрема сучасної тенденції обмовляння особи про вчинення стосовно неї окресленого злочину. Проаналізовано окремі факти вчинення таких наклепів, визначено типові мотиви такої злочинної діяльності та можливі наслідки. Запропоновано перелік дій працівників поліції щодо встановлення омани правоохоронних органів про вчинення статевого злочину та обґрунтовано проведення окремих заходів.

Ключові слова: статеві злочини, омана, наклеп, неправдиве повідомлення про вчинення злочину.

Постановка проблеми. Протягом багатьох років питання порушення права особи на статеву свободу та статеву недоторканість перебуває в центрі уваги не тільки науковців та практиків, а й загалом засобів масової інформації та населення. Це обумовлено передусім тим, що кількість статевих злочинів останніми роками суттєво не зменшується, а в деяких країнах світу навіть збільшується. Скажімо, у Сполучених Штатах Америки кожна третя жінка та кожний шостий чоловік зіткнулися зі сексуальним насильством хоч раз за своє життя [1]. Водночас вітчизняна кримінальна статистика вказує, що в Україні злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи займають незначну кількість від загальної кількості вчинених злочинів [2]. Зауважимо, що офіційна статистика в переважній більшості випадків недооцінює проблему статевої злочинності, оскільки багато жертв не повідомляє поліції, сім'ям або друзям про замах або вчинений злочин стосовно неї. Проте кожний новий факт учинення такого злочину, набуваючи розголосу, одразу стає резонансним, викликаючи невдоволення населення державною політикою у сфері правоохоронної діяльності. Своєю чергою, особи, які вчинили статеві злочини, одразу стають вигнанцями в суспільстві, здебільшого навіть не дочекавшись обвинувального вироку чи закінчення досудового розслідування за такими кримінальними провадженнями. Зауважимо також, що нещодавно з'явилася тенденція до неправдивого повідомлення особами про вчинений статевий